

různé

DĚJINY DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY 1939-1945

11. díl. Porážka militaristického Japonska.
Ukončení druhé světové války

V polovině roku 1980 vyšel v Moskvě jedenáctý díl dvanáctisvazkových „Dějiny druhé světové války 1939–1945“ pod názvem „Porážka militaristického Japonska. Ukončení druhé světové války“. Knihu připravil Institut vojenské historie ministerstva obrany SSSR s Institutem marxismu-leninismu při ÚV KSSS, Institutem obecné historie akademie věd SSSR a Institutem historie SSSR Akademie věd SSSR.

Autorský kolektiv za řízení V. I. Ačkasova v knize objasňuje nejdůležitější události období dokončení porážky militaristického Japonska a ukončení druhé světové války. Pečlivě zkoumá z marxistickoleninského hlediska složité komplex vojenských, politických a ekonomických procesů v prostoru Tichého oceánu, v zemích jihovýchodní Asie a na Dálném východě, které probíhaly od ledna roku 1945 do května roku 1946. Autorům se podařilo ukázat skutečný a výstižný obraz událostí v této části světa. Tato etapa zaujímá zvláštní místo ve druhé světové válce.

Po porážce fašistického Německa a jeho bezpodmínečné kapitulaci ještě pokračovala válka. Japonští militaristé okupovali Koreu, Indočínu, Indonésii, Malajsko, část území Číny, Barmy a Filipinských ostrovů. I když USA a Velká Británie vedly již přes tři roky válku s Japonskem a dosáhly určitých úspěchů, nedokázaly dosáhnout rozhodujícího vítězství. Vlády USA a Velké Británie reálně hodnotily vojenskopolitickou situaci a uvědomovaly si, že válka s Japonskem vyžaduje ještě mnoho sil, času a obětí. Že dosáhnout rychlého vítězství bez Sovětského svazu není možné. Proto prezident USA a ministerský předseda Velké Británie tak naléhavě požadovali souhlas sovětské vlády ke vstupu SSSR do této války.

Souhlas vlády Sovětského svazu ke vstupu do války s Japonskem souvisel především se spojeneckými povinnostmi. Této úmluvy bylo dosaženo na Jaltské konferenci 11. února 1945, kdy představitelé tří mocností — SSSR, USA a Velké Británie — souhlasili s tím, že za dva až tři měsíce po kapitulaci Německa a skončení války v Evropě Sovětský svaz vstoupí do války proti Japonsku. Odpovídalo to

zájmům SSSR, nezbytnosti obrany jeho hranic na Dálném východě. Proto válka Sovětského svazu proti Japonsku byla logickým pokračováním Velké vlastenecké války.

K rychlému ukončení druhé světové války přešly sovětské ozbrojené síly, na základě dohovořených závazků, 9. srpna roku 1945 do rozhodného útoku proti Kuantungské armádě.

Vstup Sovětského svazu do války proti Japonsku byl nejdůležitější událostí, která měla rozhodující vliv na celý další průběh a výsledky druhé světové války na Dálném východě, v zemích jihovýchodní Asie a v prostoru Tichého oceánu. Porážka silné Kuantungské armády, nejlépe vycvičeného a dobře vyzbrojeného japonského uskupení pozemních vojsk, zbavila Japonsko hlavních prostředků dalšího vedení války a donutila Japonsko ke kapitulaci. Bez Sovětského svazu nedokázaly by USA a Velká Británie úspěšně splnit tento úkol. Sovětský svaz tak zásadním způsobem přispěl k dosažení vítězství v závěrečné etapě války s Japonskem.

Porážka více než miliónového uskupení japonských vojsk, rozvinutých u hranic Sovětského svazu a Mongolské lidové republiky, měla rozhodující vliv při osvobození mnoha národů východní a jihovýchodní Asie, především všeho čínského lidu z okupace. Sovětský svaz poskytl nesmírnou pomoc čínskému lidu v boji s japonskými okupanty, při vytvoření Mandžuské revoluční základny a k vítězství revoluce v této zemi.

Z hlediska bohatého obsahu vojenskopolitických událostí závěrečné období druhé světové války (květen až září roku 1945) má rozhodující místo. Je charakterizováno celou řadou specifických faktorů. Hlavními jsou zásadní změny ve vojenskopolitické situaci v této části světa v důsledku kapitulace fašistického Německa, vstupu Sovětského svazu do války a konečně bezpodmínečné kapitulace militaristického Japonska.

Kniha na základě dokumentů poskytuje hlubokou analýzu vojenskopolitické situace, hodnotí proces a výsledky národně osvobozenického boje v tomto prostoru, podrobně analyzuje situaci stran a jejich plány k vedení velkých operací, průběh bojové činnosti a její výsledky, objasňuje charakteristické rysy skvělých vítězství sovětských ozbrojených sil na Dálném východě. Přesvědčivě ukazuje vedoucí úlohu KSSS při porážce militaristického Japonska, statečnost, mistrovství a masové hrdinství sovětských vojáků, dále i hrdinství pracovníků týlu, především Sibiře a

Dálného východu, k zabezpečení vítězství.

V důsledku porážky militaristického Japonska dosáhly demokratické síly světa v čele se Sovětským svazem historického vítězství. Začala nová etapa v historii lidstva. Jejimi charakteristickými rysy se staly socialistická spolupráce, rozpad koloniálního systému imperialismu, růst světového komunistického a dělnického hnutí.

Kniha se skládá z úvodu, tří částí a závěru. Obsahuje kromě toho chronologický přehled hlavních událostí, abecední seznam jmen, geografických názvů, přehled map a stručné výtahy z použitých dokumentů archivů.

V souladu s konkrétními popisovanými problémy má kniha tuto strukturu:

První část — „Válečná činnost USA, Anglie a Číny proti Japonsku. Boj národů porobených zemí“ objasňuje události, které proběhly od vstupu Sovětského svazu do války s militaristickým Japonskem. Je popisován průběh operací, v jejichž důsledku americko-anglické ozbrojené síly vyšly k bezprostředním přístupům k Japonsku. Významné místo je věnováno národně osvobozenickému boji národů východní a jihovýchodní Asie proti okupantům. V této části se analyzuje činnost válečného námořnictva a letectva spojenců v jejich pokusech vyřadit Japonsko z války s využitím bombardování a námořní blokády. Má sedm kapitol:

1. Vojenskopolitická situace na Tichém oceáně, ve východní a jihovýchodní Asii.
2. Narůstání sil stran. Diplomatické manévry Japonska.
3. Výsadkové operace spojeneckých ozbrojených sil na Tichém oceáně.
4. Dokončení bojů o Barmu.
5. Válečná činnost v Číně.
6. Vzestup národně osvobozenického hnutí v okupovaných zemích Asie.
7. Boj na námořních komunikacích. Letecké a jaderné bombardování japonských měst.

Druhá část — „Vstup Sovětského svazu do války proti militaristickému Japonsku“ obsahuje rozbor událostí na Dálném východě v srpnu až září roku 1945, které rozhodujícím způsobem ovlivnily ukončení druhé světové války a bezpodmínečnou kapitulaci Japonska. V průběhu dokonale zplánovaných a vedených operací byla v nejkratší době dokončena porážka protistojícího uskupení japonských vojsk a uskutečněna osvobozenická mise Sovětské armády v Mandžusku a severní Koreji. To odhaluje pekinské falsifikátory, kteří se snaží zmenšit úlohu sovětských ozbrojených sil při osvobozování severovýchodní Číny a vytvoření mandžuské revoluční

základny, nebo o ní vůbec pomlčují. Ve svazku je ukázána aktivní účast mongolské národní revoluční armády při osvobození severovýchodní Číny. Má šest kapitol:

8. Příprava sovětských ozbrojených sil na válečnou činnost proti militaristickému Japonsku.

9. Vstup Sovětského svazu do války s Japonskem. Začátek válečné činnosti.

10. Dokončení porážky japonských vojsk. Osvobození severovýchodní Číny.

11. Osvobození severní Koreje, jižního Sachalinu a Kurilských ostrovů.

12. Komunistická strana — inspirátorka a organizátorka vítězství sovětského lidu nad imperialistickým Japonskem.

13. Přestavba národního hospodářství Sovětského svazu v roce 1945.

Třetí část — „Ukončení války proti militaristickému Japonsku“ obsahuje analý-

zu událostí, které měly vliv jak na průběh války, tak i na poválečné politické zřízení zemí východní a jihovýchodní Asie, na složité procesy přechodu od války k vytvoření poválečných vztahů na Dálném východě. Podrobně hodnotí důslednou a aktivní politiku sovětské vlády k uskutečnění demilitarizace Japonska a boj národů Východu za právo na sebeurčení. Speciální kapitolu věnují autoři rozvoji vojenského umění hlavních válčících států. Má čtyři kapitoly:

14. Kapitulační militaristického Japonska.

15. Politika imperialistických států na Dálném východě a v jihovýchodní Asii.

16. Zahraniční politická činnost sovětského státu. Řešení problémů Dálného východu.

17. Vojenské umění hlavních států, které se zúčastnily války.



V první části práce autoři objasňují průběh ozbrojeného zápasu na Tichém oceáně, ve východní a jihovýchodní Asii do doby vstupu SSSR do války s Japonskem. Vojenskopolitická situace v této oblasti byla určována především tím, že v květnu roku 1945 sovětské ozbrojené síly, vojska spojenců a bojovníci Hnutí odporu evropských států dokončili úplné zničení fašistického Německa a jeho sateletů na západě. V Evropě nastal dlouho očekávaný mír. K té době spojenecká vojska bez ohledu na to, že vedla válku proti Japonsku již přes tři roky, byla ještě daleko od vítězství.

Americké velení předpokládalo, že konečné zničení japonské armády a námořních sil není možné dříve jak v letech 1946—1947, a to za podmínky, že SSSR vstoupí do války s Japonskem a že sovětské ozbrojené síly zničí jeho Kuantungskou armádu.

Autoři velmi podrobně popisují přípravu a vedení výsadekových operací spojeneckých ozbrojených sil na Tichém oceáně, ukončení ozbrojeného zápasu v Barmě, válečnou činnost v Číně, vzestup národně osvobozeneckého hnutí v okupovaných státech Asie a některé další otázky. Stojí za zmínku, že všechny výsadekové operace byly vedeny v podmínkách rozhodné převahy USA na moři i ve vzduchu a za převahy pozemních vojsk. Příprava těchto operací byla důkladná, utajená před nepřitelem, dokonale maskována s rozsáhlým použitím dezinformace k dosažení překvapení. Proto vzdušný průzkum i předběžná letecká příprava byly vedeny na široké frontě, často i na těch směrech, kde neby-

lo vysazení plánováno. Před zahájením operace v průběhu několika dnů probíhala předběžná letecká příprava, byly vedeny hromadné úderý letectva na japonská letiště a válečné loďstvo v daném prostoru s cílem dosáhnout absolutní převahy na moři a ve vzduchu. Bezprostřednímu vysazení výsadku předcházela mohutná letecká a dělostřelecká příprava. Téměř ve všech výsadekových operacích poskytovali významnou pomoc vojskům partyzáni a speciálně vysazené diverzní skupiny. Vedli průzkum, ničili silnice, mosty, spojovací linky, ničili malé jednotky japonských vojsk, obsazovali nebo ničili letiště, bránili plánovanému přeskupování japonských jednotek.

Válečná činnost v Číně je objasněna hluboce a objektivně, se širokým využitím archivních dokumentů a publikovaných materiálů. To umožňuje čtenáři pochopit výjimečně složitou a rozpornou situaci ve státě. Na základě analýzy historických faktů vyvozují autoři zdůvodněný a fakty doložený závěr o tom, že bojová činnost v Číně proti militaristickému Japonsku měla v posledních letech války omezený charakter a bez vojenské pomoci zvenčí nebyla by japonská vojska poražena. Vedení Kuomintangu a Komunistická strana Číny se zabývaly v té době převážně přípravou občanské války a ne válkou s Japonskem. Americké vládnoucí kruhy, ve snaze upevnit své postavení v této oblasti, vsadily na Čankajška a všestranně mu pomáhaly v boji proti komunistům. Válka s Japonskem představovala nebezpečí, že bude pokračovat ještě dlouhá léta. Pomoc čínskému lidu při porážce okupantů při-

šla ze Sovětského svazu a s jeho ozbrojenými silami.

V práci je přesvědčivě ukázáno, jak v letech války Mao-Ce-tung a jeho nejbližší spolupracovníci v tajnosti před Komunistickou stranou Číny hledali možnosti sblížení s vládou USA k uskutečnění vlastních hegemonistických záměrů. Besedy Mao-Ce-tunga s představiteli reakčních vládnoucích kruhů, které vešly ve známost v sedmdesátých letech, svědčí o tom, že již v roce 1944 nacionalistické maloburžoazní elementy ve vedení Komunistické strany Číny snily o sblížení s reakčními kruhy Ameriky na jakémkoli základě.

Mao-Ce-tung v besedě s americkým představitelem J. Servisem 13. března roku 1945 otevřeně prohlásil, že Amerika je nejen vhodným státem, který může poskytnout pomoc rozvoji ekonomiky Číny, ale také jediným státem, který se plně může podílet na rozvoji Číny. Mao-Ce-tung přesvědčoval představitele USA, že mezi Komunistickou stranou Číny a KSSS nebylo spojitosti v minulosti a není ani nyní. Zrada věci socialismu a proletářského internacionalismu dosáhla širokého rozmachu v poválečném období. Čínské vedení navázalo těsné kontakty s vládou a neagresivnějšími kruhy USA a společně s nimi se pokouší v praxi uskutečňovat hegemonistickou politiku a ohrožovat mír ve světě.

Na základě hlubokého a všestranného

zkoumání konkrétních faktů i analýzy vzniklé vojenskopolitické a strategické situace autoři názorně a srozumitelně ukazují, že jaderné bombardování japonských měst Hirošima a Nagasaki v srpnu roku 1945 na základě rozhodnutí prezidenta USA Trumana nebylo válečnou nutností a sledovalo výhradně politické cíle. Vždyť válka pokračovala i po jaderném bombardování. Jaderné zbraně se nestaly hlavním faktorem, který přinutil Japonsko přijmout podmínky Potsdamské deklarace, i když 500 tisíc civilních obyvatel Japonska zahynulo.

Použitím jaderných zbraní vládnoucí kruhy USA sledovaly cíl zastrašit národy světa, upevnit své vojenské, politické a diplomatické postavení v poválečném světě, zabezpečit strategickou převahu nad SSSR a využívat jí k politickému nátlaku na Sovětský svaz a další pokrokové státy.

Jaderné bombardování japonských měst ozbrojenými silami USA bylo předehrou „studené války“, kterou rozpoutaly imperialistické kruhy USA a Velká Británie. Velmi přesně ji zhodnotil generální tajemník ÚV KSSS soudruh L. I. Brežněv, když řekl, že „studená válka“ byla vědomou hrou na nervy sovětských lidí a našich socialistických bratrů a spojenců. Snažili se nás zastrašit s využitím jaderného vydírání a vybudování celého systému vojenských bloků a vojenských základů. Tyto snahy imperialistů byly marné.



Druhá část práce je věnována vstupu SSSR do války proti militaristickému Japonsku, zničení japonských vojsk a osvobození severovýchodní Číny (Mandžuska), severní Koreje, jižního Sachalinu a Kurilských ostrovů sovětskými vojsky. Zdůrazněna je úloha KSSS jako inspirátorky a organizátorky vítězství sovětského lidu nad imperialistickým Japonskem a přebudování národního hospodářství SSSR pro mírové potřeby v roce 1945.

V této části je dobře vysvětlena příprava a vedení mandžuské strategické útočné operace, jižní sachalinské útočné a kurilské výsadekové operace sovětskými vojsky. K jejich vedení sovětské strategické velení poprvé v historii vojenství v průběhu krátké doby uskutečnilo mohutné strategické přeskupení vojsk ze západu na východ na vzdálenost 9–11 tisíc kilometrů. Jen v období strategického rozvíjení byly přeskupeny: 2 frontové, 4 armádní a 15 sborových velení, 36 divizí a 53 brigád hlavních druhů pozemních vojsk. Celkem za dobu tří měsíců bylo přemístěno více než 400 tisíc vojáků, přes 7130 děl

a minometů, 2119 tanků a SHD a další množství bojové techniky a výzbroje. K zabezpečení vytvořených uskupení bylo kromě toho přisunuto potřebné množství munice, pohonných hmot, proviantu a dalších materiálních prostředků.

Přeskupení takového množství sil a prostředků v omezené době, po jedné železnici a na velké vzdálenosti vyžadovalo dokonalou a promyšlenou organizaci a všestranné zabezpečení. Velitelství a štáby všech stupňů úspěšně splnily určené úkoly. Soustředění a rozvinutí úderných uskupení byly uskutečněny tak přesně, organizované a utajené, že přechod sovětských vojsk do útoku a zahájení mandžuské strategické operace bylo pro japonské velení úplným překvapením.

Cílem mandžuské strategické operace bylo zničit Kuantungskou armádu, osvobodit severovýchodní Čínu a severní Koreu. To mělo zbavit Japonsko vojenskoekonomické základy na pevnině, likvidovat nástupišť agresie proti SSSR a Mongolské lidové republice a urychlit ukončení druhé světové války. Zámysl takové mohutné

operace předpokládal vést z území Mongolské lidové republiky, Zabajkalska a sovětského Přímoří dva hlavní a několik pomocných úderů na sblíhavých směrech do středů Mandžuska s cílem obkličtít, rozdělit a v dalším po částech zničit hlavní síly Kuantungské armády. Vedení operace se zúčastnila vojska Zabajkalského (do kterého byla operačně začleněna vojska Mongolské lidové republiky), 1. a 2. dálnovýchodního frontu, síly Tichooceánského loďstva a Amurské válečné flotily.

Operace byla vedena v pásmu širokém více než 5000 km, do hloubky 200–800 km, ve složitých podmínkách válečtí. Velitelé a štáby využili při její přípravě bohatých zkušeností z Velké vlastenecké války, zejména v oblasti soustřeďování sil a prostředků na směrech hlavních úderů, dovedného vytváření úderných uskupení frontů a armád, operačních sestav vojsk a komplexního použití různých způsobů vedení bojové činnosti. Dovedné splnění těchto úkolů můžeme sledovat na zkušenostech Zabajkalského frontu. Celková šířka pásma rozvinutí vojsk frontu dosahovala 2300 km; hlavní síly působily v úseku širokém 300 km, kde bylo soustředěno 70 % všech střeleckých vojsk a do 90 % tanků, dělostřelectva a letectva.

Vojska frontu měla rozhodným způsobem překonat pouštní a stepní terén a pohorí Velký Chingan, v krátké době vyjít do mandžuské roviny a předstihnout rozvinutí hlavních sil nepřítelů určených k odrazení úderu. K tomuto cíli velitel frontu maršál Sovětského svazu R. J. Malinovský soustředil na hrot hlavního úderu v prvním sledu 6. gardovou tankovou armádu, posílenou dvěma motostřeleckými divizemi, dvěma samohybnými dělostřeleckými brigádami a dalšími útvary (armáda měla 1019 tanků a SDH, 118 obrněných vozidel). Front měl druhý sled a zálohu. V důsledku toho, že první sled měl 17., 36., 39. armádu, 6. gardovou tankovou armádu a jezdeckou mechanizovanou skupinu sovětsko-mongolských vojsk, front rychle překonal hřbet Velkého Chinganu, s překvapením vstoupil do mandžuské roviny, ochromil odpor nepřítelů a rozhodným způsobem pronikal do hloubky 800 km.

Jiný přístup k vytvoření sestavy vojsk byl u 1. dálnovýchodního frontu. Na tomto směru japonské velení v pohraničním prostoru soustředilo mohutné uskupení vojsk a vybudovalo silnou a hlubokou obranu (150–180 km). Horský a tajgový terén umožňoval činnost vojsk jen na jednotlivých směrech. Vzhledem k těmto podmínkám velitel frontu maršál Sovětského svazu K. A. Mereckov rozhodl mít

operační sestavu vojsk v jednom sledu, hlavní úder vést na Ti-lin (Kirin) silami 1. armády Rudého praporu a 5. vševojskovou armádou. K rozvíjení úspěchu na hlavním směru byl předurčen 10. mechanizovaný sbor jako rychlá skupina frontu. V záloze frontu byly dva střelecké sbory a jedna jezdecká divize. Taková operační sestava vojsk zabezpečila úspěšný průlom pevně a hluboké obrany nepřítelů.

Stojí za zmínku povšimnout si tvůrčího přístupu velitelů frontů k použití tankových vojsk. Jestliže u Zabajkalského a 2. dálnovýchodního frontu téměř všechny tankové útvary a svazky útočily vpředu a vedly vševojskové za sebou, pak u 1. dálnovýchodního frontu samostatné tankové brigády a samohybné dělostřelecké pluky působily jako tanky (SHD) přímé podpory pěchoty. Až po průlomu nepřátelské obrany a vyjití vojsk do operační hloubky dostaly tankové brigády nové úkoly a byly použity jako předsunuté odřady armád a sborů.

Autoři této práce upozorňují čtenáře rovněž na úspěšné použití předsunutých odřadů v průběhu operace. Byly vytvářeny téměř u všech divizí a sborůch prvních sledů armád, a to do zahájení operace nebo v jejím průběhu. Obvykle měly toto složení: od hodnoty střeleckého pluku na autech, 1–2 tankové prapory, oddíl SHD, do dělostřeleckého pluku, prostředky zabezpečení a velení. Průběh operace dokázal, že předsunuté odřady sehrály významnou úlohu při dosahování vysokého tempa útoku v operační hloubce nepřítelů.

Významné místo autoři věnují otázkám organizace součinnosti pozemních vojsk s letectvem a válečným loďstvem, bojového použití dělostřelectva a letectva, železničního, materiálního technického zabezpečení, stranickopolitické práce a velení vojskům.

K plnění těchto problémů přistupoval každý z frontů tvůrčím způsobem na základě konkrétní situace. U Zabajkalského frontu byl např. plánován dělostřelecký útok jen v pásmu 36. armády, která prolamovala nepřátelskou obranu a překonávala řeku Argun. U 1. dálnovýchodního frontu, který měl prolamovat opevněný prostor, byl plánován dělostřelecký útok ve prospěch všech armád, které útočily na samostatných směrech. Vzhledem k tomu, že útok byl zahájen v noci a za silného deště, dělostřelecká příprava nebyla uskutečněna. U 2. dálnovýchodního frontu byly rozpracovány plány bojového použití dělostřelectva rovněž ve prospěch každé armády a 5. samostatného sboru, které působily na samostatných směrech.

Vysoký tvůrčí přístup se projevil dále v otázkách bojového použití letectva. U 1. a 2. dálnovýchodního frontu bylo letectvo používáno k umlčení nejsilnějších opěrných bodů nepřítele a u Zabajkalského frontu k zabezpečení rozhodného útoku 6. gardové tankové armády na hlavním směru. Armády byly vyčleněny k přímé podpoře dvě bitevná a jedna stíhací letecká divize. Vzhledem k tomu, že tanková armáda mohla působit ve velkém odtržení od ostatních armád frontu, k zásobování tankových svazků pohonnými hmotami a municí byly určeny dvě dopravní letecké divize. K udržování součinnosti tanků s letectvem byla na velitelském stanovišti 6. gardové tankové armády operační skupina štábu 12. letecké armády. Velitelé bitevných leteckých divizí se svými operačními skupinami byli na velitelských stanovištích sborů.

U předsunutých oddadů a u brigád mechanizovaných a tankových sborů byli neustále důstojníci štábů leteckých divizí, kteří udržovali rádiové spojení s veliteli svých divizí, zabezpečovali rychlé vyzvání letounů a jejich navedení na cíl. Vytvořený systém velení letectvu umožnil dosáhnout pružnosti a účinnosti součinnosti s tankovými vojsky a napomáhal vysokým tempům útoku pozemních vojsk.

V knize je zdůvodněna nutnost vytvoření speciálního orgánu nejvyššího velení na Dálném východě — Hlavního velení sovětských vojsk na Dálném východě v čele s hlavním velitelem, se zástupci druhů ozbrojených sil a štábem. Hlavnímu veliteli byly podřízeny fronty, loďstvo, válečné flotily, armády PVO státu, soustředěné v této oblasti, a místní orgány vojenského velení. Tyto zkušenosti se plně osvědčily. Hlavní velitelství a štáb sovětských vojsk na Dálném východě naplánovaly bojovou činnost, přesně a operativně řídily ozbrojené síly na válčišti, zabezpečovaly přesné splnění zpracovaného strategického замыслу, důsledně, včas a pružně reagovaly na změny ve strategické a operační situaci, na dynamiku válečné činnosti.

Autoři práce správně hodnotí, že mandžuská útočná operace byla vyvrcholením sovětského vojenského umění ve druhé světové válce. Byla charakterizována:

- překvapivými zdrucujícími údery sovětských ozbrojených sil na nepřátelská uskupení;

- přesnou a trvalou součinností sovětských a mongolských vojsk, střeleckých a tankových svazků, dělostřelctva, letectva a válečného loďstva;

- rozhodnými tempy útoku a dosaže-

ním významných strategických výsledků v krátké době. Prakticky miliónové uskupení vojsk nepřítele bylo zničeno za 10 dnů, i když celá operace trvala 24 dnů.

V důsledku úspěšného uskutečnění mandžuské strategické operace sovětská vojska nejen že zničila velké uskupení pozemních vojsk Japonska, zbavila je základny pro pokračování agresivní války, ale osvobodila rovněž celé území Mandžuska o rozloze přes 1,3 mil. km² a s počtem obyvatelstva přes 40 miliónů, dále i severní Koreu od japonských okupantů. Na základě naléhavé prosby vedení Komunistické strany Číny sovětské velení předalo čínským ozbrojeným silám zbraně, bojovou techniku a výstroj bývalé Kuantungské armády. O něco později jim byla předána také část sovětských zbraní. To všechno umožnilo přezbrojit a vybavit nově vytvářené útvary a svazky čínské armády, která měla do 300 tisíc osob. S využitím mandžuské revoluční základny dokázala Komunistická strana Číny dovést čínský lid k vítězství v revoluci roku 1949.

Současně s mandžuskou strategickou útočnou operací probíhala jižní sachalinská útočná operace a kurilská výsadeková operace. Jižní sachalinská operace představovala kombinovanou činnost pozemních a námořních sil za podpory letectva. Vojska musela překonávat silné opevněné prostory nepřítele, vybudované v horském, zalesněném a bažinatém terénu. Velkou úlohu v boji s palebnými a opěrnými body nepřítele sehrály úderné skupiny, vytvářené u útvarů a svazků. Neocenitelnou pomoc v rychlém ničení nepřítele poskytlo letectvo a námořní výsadky, které zbavily nepřítele možnosti manévrovat zálohami.

Kurilská výsadeková operace byla připravena v krátké době a skvěle uskutečněna v praxi. Hlavním jejím obsahem byl boj o ostrov Šumšu, který byl dobře připravený k obraně. Bojová činnost byla vedena za značné převahy sil a prostředků nepřítele. Díky vysoké úrovni sovětského vojenského umění, mužnosti, smélosti a hromadnému hrdinství sovětských námořníků byl však nepřítel zničen.

Sovětské ozbrojené síly, které měly bohaté bojové zkušenosti a byly vybaveny soudobými zbraněmi a technikou, v rychlém válečném tažení tak zničily silné, více než miliónové uskupení japonských vojsk, připravily Japonsko o hlavní síly k dalšímu vedení války a donutily je k bezpodmínečné kapitulaci. Bez Sovětského svazu nedokázaly by USA a Velká Británie úspěšně splnit v krátké době tento úkol.

□

Ve třetí části práce jsou rozebírány vojenskopolitické události, které následovaly po kapitulaci militaristického Japonska. Autoři hluboce analyzují politiku USA ve vztahu k Číně, jednostrannou okupaci Japonska a hodnotí mezinárodní vztahy na Dálném východě a v jihovýchodní Asii.

Budeme analyzovat jen sedmnáctou kapitolu, která hodnotí vojenské umění ozbrojených sil hlavních států, které se zúčastnily války v této oblasti. Hlavní pozornost je pochopitelně věnována rozboru sovětského vojenského umění. Je přesvědčivě ukázána jeho převaha nad vojenským uměním japonských vojsk.

V kapitole jsou objasněna hlavní organizační opatření Hlavního stanu vrchního velení a generálního štábu k zesílení palebných možností, zvýšení manévrovosti a úderné síly vojsk, rozmístěných na Dálném východě. Neustále se zvětšoval počet útvarů a svazků, které byly vybaveny novými, dokonalejšími druhy bojové techniky a výzbroje. Podstatně vzrostlo množství automatických ručních zbraní, děl a minometů, tanků a letounů v svazků a svazů druhů ozbrojených sil. To všechno nakonec umožnilo k době zahájení války s Japonskem spolu s vojsky, která byla přesunuta ze západu, vytvořit silná úderná uskupení ozbrojených sil, která zabezpečila úplné zničení protistojících vojsk a kapitulaci Kuantungské armády. To mělo rozhodující vliv na porážku Japonska a ukončení druhé světové války.

Vítězství ozbrojených sil SSSR na Dálném východě potvrdilo nespornou převahu sovětského vojenského umění. Mandžuská operace co do zámyslu, rozmachu, dynamiky, způsobů splnění úkolů a konečných výsledků byla jednou z vynikajících operací druhé světové války. Současné vedení několika frontových a armádních úderů s využitím sil a prostředků všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk, skloubených společným strategickým zámyslem, umožnilo v krátké době dosáhnout úplného zničení nepřítele.

V mandžuské útočné operaci se projevovalo vysoké vojevůdcovské umění sovětských vojenských kádřů v uskutečnění utajeného, rozsahem a lhostout nebyvalého

přeskupení vojsk ze západu na dálnovýchodní válečné fronty, v plánování operace a organizaci překvapivého a současného útoku tří frontů na různých strategických směrech. Pro tuto operaci je charakteristická také velká hloubka frontových a armádních operací, vysoká tempa útoku, rozsáhlý manévr s použitím obchvatu, obejití a obklíčení nepřátelského uskupení, využívání tankových svazků k rozhodnému překonání rozsáhlých pouštních, stepních a horských prostorů.

Ukázková byla přesná součinnost pozemních vojsk s válečným loďstvem a letectva s pozemními vojsky. Plně se potvrdily zkušenosti z organizace součinnosti a velení spojeneckým vojskům. Značnou úlohu při uskutečňování pružné součinnosti a pevného velení vojskům měly operační skupiny štábů. V sestavě těchto skupin byli sovětsí a mongolští důstojníci.

Zkušenosti z velení vojskům, která působila na samostatných směrech, potvrdily, že u tankových a motostřeleckých svazků je nutné mít dostatečné množství rádiových stanic s velkým dosahem a se zvýšenou průchodností terénem nebo umístěných v bojových vozidlech. Rozsah a intenzita práce pohyblivých spojovacích prostředků na daném válečném poli byly podmíněny nezbytností zvýšit jejich množství ve srovnání s klasickým válečným, potřebou značného zlepšení kvality a přizpůsobení ke složité tvárnosti terénu.

Podmínky horského a horského tajového terénu vyžadovaly přiblížení orgánů velení k vojskům a častější jejich přemisťování v průběhu rozhodného rozvíjení útoku na nejdůležitějších směrech. Tyto zkušenosti neztratily na svém významu ani v soudobých podmínkách.

Jedním ze složitých problémů vedení bojové činnosti na daném válečném poli bylo materiálně technické zabezpečení, zvláště tankových a mechanizovaných útvarů a svazků. Značná (2—3× větší) spotřeba pohonných hmot ve srovnání s kalkulačními normami a přerušení přísunu materiálu na konci operace vytvářely nebezpečí zpomalení tempa postupu vojsk. V této situaci se plně osvědčilo zásobování vojsk pohonnými hmotami dopravním letectvem.



Na závěr považujeme za nutné zdůraznit, že vojenskopolitické události na Dálném východě v závěrečném období druhé světové války a jejich vliv na rozvoj národně osvobozeneckého hnutí neustále poutají pozornost vědců a specialistů mnohých států.

Poctiví a objektivní vědci zdůrazňují rozhodující úlohu Sovětského svazu a jeho ozbrojených sil při ničení mohutného uskupení pozemních vojsk Japonska na pevnině, což mělo za následek jeho bezpodmínečnou kapitulaci.

Buržoazní historiografie, zvláště falsi-

fikátoři z USA, Anglie a maoistické Číny se však snaží jakýmkoli prostředky, lží a překrucováním faktů snížit úlohu SSSR a jeho ozbrojených sil při porážce militaristického Japonska a současně zveličit úlohu USA. Pekingská propaganda šla ještě dále a postavila do popředí tezi o „rozhodující úloze čínské fronty ve druhé světové válce“. Autoři této práce na podkladě argumentů srozumitelně odhalují tuto falsifikaci. Na konkrétních faktech dokazují, že v průběhu celé druhé světové války mělo asijské válčiště podřízený a druhořadý význam. Ani na tomto válčišti neměla čínská fronta hlavní úlohu. V průběhu celé druhé světové války čínská vojska neuskutečnila ani jednu strategickou operaci, která by vážně ovlivnila průběh a výsledek ozbrojeného zápasu v této oblasti.

Autoři jedenáctého dílu svou prací významně přispěli k objektivnímu objasnění vojenskopolitických událostí v závěrečném období druhé světové války na Dálném východě, ve státech jihovýchodní Asie a v oblasti Tichého oceánu.

Čtenář najde v tomto díle rozsáhlé informace o konkrétních otázkách historie dané oblasti v letech druhé světové války, o rozvoji vojenského umění bojujících států. V závěru dílu jsou uvedeny materiály Tokijského mezinárodního soudu proti hlavním japonským válečným zločincům.

Vysoká vědeckoteoretická úroveň recenzované práce umožňuje udělat závěr, že materiály jedenáctého dílu historie druhé světové války svým obsahem jsou velkým přínosem pro historickou vědu.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Милослав Бузек полковник Йосеф Бергман	
Обеспечение высокой боевой готовности ЧНА – главная задача учебного года 1980–1981	3
Исходя из мероприятий, проводимых командованием НАТО для повышения военного соотношения сил и средств в свою пользу, главным образом с точки зрения новой концепции ядерных сил, усиления обычных средств поражения, а также создания единой системы боевой готовности, авторы подчеркивают необходимость вы- соких требований к боевой готовности войск ЧНА.	
Полковник Ян Главачик, кандидат военных наук полковник Ян Гриц, кандидат философских наук	
К некоторым вопросам связи военной школы с практической деятельностью и потребностями войск	6
Авторы характеризуют тесную связь школы с практикой, как одну из основных проблем повышения качества и эффективности воспитательно-образовательного процесса в военной школе. При этом они исходят из влияния научно-технической революции на военное дело, показывают изменения в средствах и способах ведения войны, а также их влияние на подготовку военных кадров.	
Полковник Олдриж Белогоубек, кандидат философских наук, доцент	
Забота о способе жизни в ЧНА – важнейший фактор повышения обороно-способности войск	10
Автор характеризует главные принципы социалистического образа жизни и подчеркивает факты, которые влияют на способ жизни военнослужащих. Он рассматривает проблематику военнослужащих срочной службы, а особенно офицерского состава с точки зрения социального положения, психологических аспектов военной службы, отношений между военнослужащими, использования свободного времени, а также повышения квалификации и образования.	
ВОЕННОЕ ИСКУССТВО	
Полковник Владимир Полцар, кандидат военных наук, доцент	
К уничтожению оперативных воздушных десантов противника	17
Автор статьи, исходя из опыта второй мировой войны, рассматривает принципы и возможности применения воздушных десантов в операции группы армий вероятного противника на Среднеевропейском театре военных действий. На основе этого он разбирает способы уничтожения оперативного десанта в исходном районе для десантирования, в ходе переправы воздухом, при десантировании, а также после него.	
Полковник Зденек Грон, кандидат военных наук, доцент	
Оперативная маневренная группа и воздушный десант	22
Автор на основе статей напечатанных в нашем журнале, разбирает возможности применения десантов в пользу оперативных маневренных групп.	
Подполковник Карел Гейзек	
К подготовке военнослужащих запаса	32
Автор статьи разбирает формы и способы подготовки военнослужащих запаса, объясняет программу боевой подготовки солдат запаса наземных войск, офицеров и прапорщиков запаса, цели командирской подготовки, возможный способ распределения времени на подготовку (обучение), обязанности командиров и штабов в этом отношении, а также этапы боевого сколачивания военнослужащих запаса и их содержание.	

Подполковник Далибор Вондра, кандидат военных наук	
К применению дигитального модели местности	38
Автор статьи разбирает способ цифрового модели местности и его применение при решении оперативно-тактических и технических задач, особенно в вопросах топографического обеспечения. Автор обращает внимание на характеристику цифрового модели, его использование в практике, а также возможную перспективу его дальнейшего развития.	
Полковник Милан Новотны, кандидат военных наук, доцент	
Бой с противотанковыми средствами противника в наступлении	42
Автор разбирает организацию и руководство боя с противотанковыми средствами противника на отдельных ступнях управления, распределение обязанностей в связи с характером противотанковых средств и их размещением. Далее он рассматривает работу начальника разведки, обязанности начальника ракетных войск и артиллерии, а наконец работу командира при принятии решения к уничтожению противотанковых средств противника.	
Генерал-майор Отакар Влаха, кандидат военных наук	
К некоторым вопросам защиты и обороны аэродромов	46
Автор, исходя из того, что аэродромы являются уязвимыми целями и их разрушение могло бы воспрепятствовать действиям своей авиации, сначала объясняет понятие защиты и обороны аэродромов, а в дальнейшем разбирает активные и пассивные мероприятия защиты и обороны аэродромов. Он обращает внимание на наземную, противовоздушную и противодесантную оборону аэродромов, а также на мероприятия повышения их живучести.	
Подполковник Йосеф Фанфуле, кандидат военных наук	
К применению средств ПВО общевойсковой армии в оборонительной операции	50
Автор на основе возможного характера действий воздушного противника в оборонительной полосе общевойсковой армии разбирает цели, объекты и задачи ПВО, применение средств ПВО армии в условиях перехода армии в оборону, в ходе оборонительной операции, а также при переходе в наступление.	
Полковник Карел Либл подполковник Йиржи Червенка	
Военно-научная конференция инженерного войска	56
Статья посвящена военно-научной конференции инженерного войска ЧНА по вопросам инженерного обеспечения боевых действий войск при отражении агрессии противника и переходе в наступательную операцию. Статья содержит выступление заместителя начальника инженерных войск МНО, заместителя начальника инженерных войск Западного военного округа, заместителя начальника кафедры 6 и начальника кафедры 18 Военной академии им. А. Запотоцкого.	

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Определение времени нанесения контрудара	67
Теория и практика противотанковой обороны	73

ИНФОРМАЦИИ

История второй мировой войны 1939-1945	79
(Том 11 - Поражение милитаристской Японии. Окончание второй мировой войны.) В книге рассматриваются военные, политические и экономические процессы происходящие на Дальнем Востоке, Тихом океане и в Юго-Восточной Азии в завершающий период войны (январь 1945 г. - май 1946г.). Освещаются военные действия союзников, вступление Советского Союза в войну против милитаристской Японии, разгром Квантунской армии, безоговорочная капитуляция Японии и окончание второй мировой войны.	